Hier bin ich, hier bleib ich

Populariteit van de Duitse film in Nederland in de jaren vijftig

Mustafa Özen

Recent onderzoek heeft geleerd dat Nederlandse jongeren anti-Duitse sentimenten hebben. Dat is niet nieuw. Maar ook niet iets van alle tijden. Toen vanaf 1948 in Nederland weer Duitse films vertoond mochten worden, was gedurende enige tijd de Duitse muziekfilm in Nederland razend populair. Jongeren spiegelde zich aan schlagerzangeressen, wat leidde tot een nieuwe jongerencultuur. In onderstaand artikel beschrijft Mustafa Özen de periode in de jaren vijftig dat Nederlandse jongeren vielen voor idolen als Caterina Valente, Conny Froboess, Freddy Quinn en Peter Alexander.

Toen in april 1954 tienduizenden Duitsers Nederland bezochten, omdat dat voor het eerst sinds de oorlog weer zonder visum kon, werden ze hier en daar verwelkomd met pamfletten waarop te lezen stond: 'Deutsche nicht erwünscht.' Een tekst die met opzet deed denken aan het uit de oorlogstijd daterende 'Juden nicht erwünscht'. Dat kwam niet overeen met de houding van de meerderheid van het Nederlandse volk tegenover Duitsers. Het Nipo verrichtte tussen 1947 en 1953 onderzoek naar die houding. Daaruit blijkt dat Nederlanders steeds 'vriendelijker' stonden tegenover Duitsers (zie tabel 1). 'Op grond van deze cijfers is het vermoeden gerechtvaardigd dat de Nederlandse bevolking in steeds mindere mate het gehele Duitse volk voor oorlog en bezetting verantwoordelijk stelde', aldus Wielenga in zijn boek *West-Duitsland. Partner uit noodzaak*.

TABEL 1 Nederlanders 'vriendelijk' of 'onvriendelijk' jegens het Duitse volk

	<i>onvriendelijk</i>	<i>vriendelijk</i>	<i>geen mening</i>
januari 1947	53 %	29 %	18 %
januari 1948	50 %	27 %	23 %
januari 1950	36 %	36 %	28 %
december 1952	30 %	41 %	28 %
november 1953	17 %	54 %	29 %

Bron: J.W.F. Wielenga, *West-Duitsland, partner uit noodzaak*, p. 336

Duitse films waren in de tijd van genoemde pamfletten al weer enige tijd te zien in de Nederlandse bioscopen. In de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog was de openbare vertoning van Duitse films in Nederland officieel verboden geweest. Op 26 november 1948 was daar een eind aan gekomen. Die dag meldde het *Nieuw Weekblad voor de Cinematografie* dat Oostenrijkse en Duitse films weer ter keuring aangeboden mochten worden bij de Centrale Commissie voor de Filmkeuring. Hierbij werd als voorwaarde gesteld dat het zogenaamde 'neutrale films' moesten zijn, dat wil zeggen 'films zonder politieke strekking'. Bovendien werd er aan de Nederlandse Bioscoop Bond gevraagd om de openbare vertoning van Duitse en Oostenrijkse films streng te beperken.²

De Duitse film keerde dus in een gevoelig klimaat terug in de Nederlandse bioscopen. Toch begon hij daarna aan een opmars. In 1959 was het aandeel van de Duitse film gestegen tot vijfentwintig procent van de totale doekbezetting, ofwel meer dan de helft van de totale Europese productie die toen in Nederland draaide (zie tabel 2). Na een voorzichtige start stak de Duitse film in de jaren vijftig de Amerikaanse zelfs voorzichtig naar de kroon. De populariteit was echter van korte duur. Vanaf begin jaren zestig was er sprake van een snelle afname bij de doekbezetting van de Duitse productie.

TABEL 2 Doekbezetting in procenten van het totaal

<i>Films uit</i>	<i>1949</i>	<i>1954</i>	<i>1959</i>	<i>1964</i>
West-Duitsland	0	9	25	9
Nederland	2	1	2	3
Andere Europese landen	26	33	31	48
Verenigde Staten	72	57	42	40

Bron: Jaarverslagen NBB

Waarom kende de Duitse film aan het eind van de jaren vijftig in Nederland een kortstondige populariteit? Het doel van dit artikel is een eerste aanzet te geven tot een antwoord op deze vraag. Ik beperk me daarbij tot de jaren tussen 1949, het jaar van de terugkeer, en 1959, het topjaar. En ik beperk me tot de situatie in de Amsterdamse bioscopen. Daarnaast besteed ik aandacht aan de vraag wie precies het publiek van deze films vormde. Het is opvallend dat vooral jongeren liefhebbers van deze films waren. Dit staat in sterk contrast met de houding van de huidige Nederlandse jeugd ten opzichte van de Duitse cultuur.

Geen hoofdrol voor de oorlog

In 1949 draaiden er zeven Duitse films in Amsterdamse bioscopen. Een van deze films was *DIE MÖRDER SIND UNTER UNS* (1946), die op 21 april 1949 in De Uitkijk in première ging. Het was de eerste naoorlogse Duitse film die in Amsterdam draaide, en wel acht weken achter elkaar. *DIE MÖRDER SIND UNTER UNS* speelt in het tot puinhopen gebombardeerde Berlijn en brengt de dramatische gevolgen van de oorlog duidelijk naar voren. De film kreeg vrij positieve reacties van de pers. In *Het Parool* van 23 april 1949 sprak Simon Carmiggelt van een zeer belangwekkende film. Ook stipte hij de gevoeligheid van het onderwerp aan:

‘Er zijn in ons land lieden, die haken naar de dag waarop zij het gelaat van Heinz Rühmann weer op het doek zullen zien verschijnen. Er zijn er ook, die zich reeds gedurende de oorlog hebben voorgenomen, in bevrijd Nederland nimmer meer uit vrije wil één woord Duits aan te horen. Beide categorieën kunnen De Uitkijk het best mijden want *DIE MÖRDER SIND UNTER UNS* behoort in de eerste plaats allerm minst tot de lauwe limonade, (...), in de tweede plaats, Duits van top tot teen.’

In dat jaar waren er nog meer Duitse films te zien met hetzelfde thema, bijvoorbeeld *EHE IM SCHATTEN* (1947). De film was opgedragen aan de nagedachtenis van de acteur Joachim Gottschalk, die in 1941 met zijn gezin de dood koos omdat het nazi-regime aan zijn leven ieder uitzicht had ontnomen.³ *EHE IM SCHATTEN* werd hetzelfde jaar ook als hoorspel op de radio uitgezonden.⁴

TABEL 3 De langstlopende Duitse muziekfilms in Amsterdamse bioscopen in 1959

1	HIER BIN ICH, HIER BLEIB ICH (1958)	10 weken
2	UND ABENDS IN DIE SCALA (1957)	8
3	DIE GLÜCKLICHSTE FRAU DER WELT (jaartal onbekend)	8
4	DIE TRAPP-FAMILIE IN AMERIKA (1958)*	7
5	BÜHNE FREI FÜR MARIKA (1958)	7
6	DER LACHENDE VAGABUND (1958)	6
7	HULA-HOPP, CONNY (1958)	6
8	TEENAGER-MELODIE (1958)	5
9	DIE NACHT VOR DER PREMIERE (1959)	5
10	DU BIST WUNDERBAR (1959)	5

* De voorloper van *THE SOUND OF MUSIC*

Bron: *Het Parool*, 1 januari t/m 31 december 1959

In 1959, tien jaar na zijn terugkeer, bereikte de Duitse film in Nederland zijn hoogtepunt. In dat jaar werden er tachtig Duitse films in Amsterdamse bioscopen vertoond. Daaronder waren nog steeds films die over de oorlog gingen. Maar de oorlog speelde niet meer de hoofdrol. Ongeveer eenderde van het aanbod bestond uit wat toen de populairste films waren: muziekfilms.⁵ Vooral deze films draaiden lang in de bioscopen (zie tabel 3). Onder de overige films waren die van de oude meester Fritz Lang de populairste. Hij maakte een succesvolle rentree met *DER TIGER VON ESCHNAPUR* en *DAS INDISCHE GRABMAL* (zie tabel 4).

TABEL 4 De langstlopende Duitse niet-muziekfilms in Amsterdamse bioscopen in 1959

1	<i>DAS INDISCHE GRABMAL</i> (1959)	8
2	<i>DER TIGER VON ESCHNAPUR</i> (1959)	7
3	<i>FÜR ZWEI GROSCHEN ZÄRTLICHKEIT</i> (1957)	6
4	<i>LIANE, DIE TOCHTER DES DSCHUNGELS</i> (1957)	6
5	<i>MENSCHEN IM HOTEL</i> (1959)	6
6	<i>DER NÜRNBERGER PROZESS</i> (1958)	5
7	<i>MÄDCHEN IN UNIFORM</i> (1958)	5
8	<i>HUNDE WOLLT IHR EWIG LEBEN</i> (1959)	5
9	<i>TÖDLICHE LIEBE</i> (1952)	5
10	<i>DAS MÄDCHEN ROSEMARIE</i> (1958)	4

Bron: *Het Parool*, 1 januari t/m 31 december 1959

Een fenomeen in de jaren vijftig was, sinds *SISSI* (1955), Romy Schneider. In 1957 gingen een miljoen Nederlanders naar *SISSI*. Dit kassucces werd gevolgd door *SISSI, DIE JUNGE KAISERIN* (1956), die door twee miljoen Nederlanders gezien werd. De derde succesvolle Sissi-film was *SISSI, SCHICKSALSJAHRE EINER KAISERIN* (1957). Na het grote succes van deze films was Schneider in 1959 te zien in de films *MÄDCHEN IN UNIFORM* (1958) en *SCAMPOLO* (1957). Een medewerker van het filmverhuurbedrijf dat de Sissi-films uitbracht, zei in een interview in *de Volkskrant* van 17 augustus 1957:

‘Brieven stroomden binnen met verzoeken om foto’s en levensbeschrijvingen. De mensen verdrongen zich voor etalages, waarin de kostuums uit de film werden tentoongesteld. Op matineeën zaten de Sissi-voorstellingen vol vrouwen en meisjes. De critieken onderstreepten dat *SISSI* boven het genre uitkwam.’

De aandacht in de pers voor *MÄDCHEN IN UNIFORM*, waarin Romy Schneider een van de hoofdrollen vervulde, was bovengemiddeld. Maar

deze keer ging de aandacht overwegend naar de inhoud van de film. Dat had twee oorzaken. MÄDCHEN IN UNIFORM was volgens de pers een openlijke aanklacht tegen het opdringende Pruisendom – een zwarte schaduw uit het verleden. Daarnaast zou, aldus *Vrij Nederland* van 15 november 1958, de opvoedingsmethode die in de film gepropageerd werd, jongeren slecht kunnen beïnvloeden:

‘De gepassioneerde verering der meisjes voor de nog jonge en aantrekkelijke lerares wees op subtiele, doch ondubbelzinnige wijze naar de gevaren van een dergelijke opvoedingsmethode. De ontwakende rijpheid bij deze jonge mensen, gewelddadig onderdrukt in de compressie van een militair tuchtstelsel, zoekt haar ontlading in een buitensporige genegenheid, die het normale seksuele evenwicht ernstig bedreigt.’

Schlagers

In een aantal films speelden sterren mee die al sinds de jaren dertig bekendheid genoten, onder wie Heinz Rühmann, Hans Albers en Marika Rökk. De laatste was onder meer te zien in de revue-film *DIE NACHT VOR DER PREMIERE* waarin Louis Armstrong zijn Duitse filmdebuut maakte. Maar deze sterren uit de jaren dertig werden in de jaren vijftig verdrongen door nieuwe sterren. En dat waren – naast Romy Schneider – Duitse zangers en zangeressen zoals Caterina Valente, Peter Alexander, Conny Froboess, Peter Kraus en Freddy Quinn. Zij waren de belangrijkste sterren van de Duitse muziekfilms in de jaren vijftig.

Caterina Valente, een Italiaanse van origine, maakte haar zangdebuut in 1953 met de nummers *Malaguena* en *Andalucia*, waarmee ze direct internationale bekendheid verwierf. Ze zong in verschillende talen waaronder het Frans, Duits, Italiaans, Engels, Spaans, Zweeds en Nederlands. Haar liedje *The breeze and I* was in 1955 in Engeland en de Verenigde Staten een grote hit, en ze trad op in de shows van Amerikaanse zangers als Pat Boone. Ook in Nederland waren haar liedjes vaak tophits. In 1959 stond *Sweetheart, my darling, mijn schat* acht maanden lang op nummer 1 in de Nederlandse hitparade. Valente speelde in de films *HIER BIN ICH*, *HIER BLEIB ICH*, *UND ABENDS IN DIE SCALA* en *DIE GLÜCKLICHSTE FRAU DER WELT* – de drie langstlopende Duitse muziekfilms (zie tabel 3). In *HIER BIN ICH*, *HIER BLEIB ICH*, die het tien weken volhield in Amsterdam, traden behalve Caterina Valente ook Bill Haley and his Comets op. Liedjes uit de film – waaronder *Ein bischen pompadour*, *Pardon madame!* en *Viva rock 'n roll*, werden door de platenmaatschappij Polydor uitgebracht. Het verhaal speelde zich af in een Parijse café. *HIER BIN*

ICH, HIER BLEIB ICH kreeg nauwelijks aandacht van de pers. Het dagblad *Het Vrije Volk* van 28 maart 1959 schreef het volgende:

‘HIER BIN ICH, HIER BLEIB ICH bulkt van het irritante maar geschoolde gesprings van de vriendelijke juffrouw Valente. Er zijn veel te nadrukkelijke taferelen en er is een teveel aan Germaans gekijf.’

Catherina Valente
en Peter Alexander.
(De jongen links
is niet
geïdentificeerd)
Bron: Filmmuseum

Daarentegen stond in het muziekblad *Tuney Tunes* van april 1959 een positiever artikel over deze film:

‘In deze nieuwe film zingt, danst en speelt de bekoorlijke Caterina Valente nog temperamentvoller dan we in het verleden al van haar gewend waren, met als gevolg, dat HIER BIN ICH, HIER BLEIB ICH vol van sprankelende hoogtepunten zit!’

De vijftienjarige Conny Froboess zong haar schlagers in films als *HULA-HOPP CONNY* en *TEENAGER-MELODIE* (WENN DIE CONNY MIT DEM PETER). Het gelijknamige liedje uit de laatste film, *Teenager Melodie*, stond in 1959 vijf maanden lang in de Nederlandse hitparade. Een jaar later werd haar Nederlandstalige nummer *Kleine Lucienne* ook een hit. In 1962 stond *Zwei kleine Italiener* zeven maanden lang op nummer 1. Later zou-

den in de Amsterdamse bioscopen haar films CONNY UND PETER MACHEN MUSIK (1960) en MARIANDL (1961) gedraaid worden. In haar meeste films zong ze met Peter Kraus, die in de jaren vijftig te boek stond als de 'Duitse rock-'n-roll koning'. Kraus speelde al op veertienjarige leeftijd in films als DAS FLIEGENDE KLASSENZIMMER (1954). Midden jaren vijftig begon zijn zangcarrière. De film TEENAGER-MELODIE, waarin Conny Froboess en hij de hoofdrollen vervulden, was zijn grote doorbraak. Een jaar later speelde hij in ALLE LIEBEN PETER (1959). Zijn liedjes *Silver moon* en *Sweetie* stonden in 1962 in de Nederlandse hitparade.

Ook Freddy Quinn was in de jaren vijftig een Duits tieneridool die in films speelde, zoals DIE GITARRE UND DAS MEER EN HEIMATLOS. De titelsongs uit deze films stonden in 1957 en 1959 in de Nederlandse hitparade, voor Quinn geen vreemd terrein, want eerder, in 1956, stond hij er ook al eens in met het nummer *Heimweh*. De laatste Schlager-zanger die hier niet onvermeld mag blijven is Peter Alexander. Ook hij dankte zijn populariteit aan zijn liedjes en aan zijn optredens in films, waaronder BONJOUR KATHRIN (1955) met Caterina Valente, DIE BEINE VON DOLORES (1957) met Claus Biederstaedt en ICH BIN KEIN CASANOVA (1959) met Oscar Sima. In 1963 stond hij twee maanden lang in de Nederlandse hitparade met zijn hit *Wenn erst der Abend kommt*.

Uit een vergelijking tussen tabel 3 en 4 blijkt dat de langstlopende Duitse films (in 1959) muziekfilms waren. Het is opvallend dat deze muziekfilms nauwelijks aandacht van de pers kregen. Dat wil zeggen: van de dagbladen. Gezien het succes van de films mogen we constateren dat ook in de jaren vijftig de smaak van journalisten niet altijd overeenkwam met die van het publiek. In muziekbladen kregen de Duitse muziekfilms echter wel ruime aandacht.

Connymanie

In tijdschriften als *Tuney Tunes*, *Muziek Express*, *Song Parade*, *Songwereld* en *Muziek Parade* werd in de jaren vijftig veel geschreven over de films, liedjes en het privé-leven van de sterren. Vooral *Muziek Parade* besteedde veel aandacht aan de Duitse muziekfilmsterren – soms sierde een van hen zelfs het omslag. De populaire sterren kwamen voor optredens naar Nederland. In mei 1959 bijvoorbeeld zette Conny Froboess in Amsterdam de première van haar nieuwe film TEENAGER-MELODIE luister bij met haar aanwezigheid. *Muziek Parade* schreef in juni 1959 (nr. 27):

'Na de traditionele rondvaart door Amsterdams grachten werd zij enthousiast ontvangen door een grote groep hoofdstedelijke teenagers.

[...] Na afloop van de filmvoorstelling in het Amsterdamse "Calypso"-theater heeft zij nog eens haar schlagers gezongen.'

Bovendien was Conny toen te gast bij het KRO-programma TIERELANTIJNEN, dat op zaterdagavond op televisie uitgezonden werd. *Muziek Parade* vermeldde dat ze dezelfde maand in de WEEKENDSHOW zou optreden, uitgezonden vanuit Hotel Bouwes te Zandvoort. Ook verscheen ze in september in Den Haag op de modebeurs 'Rêve des dames', als mannequin.

'Der Musterknabe'
met Conny
Froboess en Peter
Alexander
Bron: Filmmuseum

Kenmerkend voor de populariteit van Conny Froboess waren ook de wedstrijden die gehouden werden tussen de fans. Zo werd in mei, ter gelegenheid van de première van *TEENAGER-MELODIE*, een opstelwedstrijd uitgeschreven. De winnares, de vijftienjarige Erna Koopman, mocht als beloning op 28 oktober – Conny's verjaardag – naar Berlijn.⁶ Ook was er dat jaar een Nederlandse Conny-verkiezing. De dertienjarige Shirley uit Haarlem werd als Nederlandse Conny gekozen en al snel als concurrente van de echte beschouwd.

'Op 8 augustus j.l. trad Shirley op in het Avro tv-programma *NIEUWE OOGST*. Haar succes *Teenager Melody* zong zij op bijzonder knappe en persoonlijke wijze, waarmee zij alle harten veroverde. Shirley's tv-optreden is vooral door de Nederlandse teenagers enthousiast ontvangen en Shirley kon wel eens de ontdekking van 1959 blijken te zijn.'⁷

Niet iedereen was overigens blij met deze verkiezing. Een fan schreef in oktober 1959 een ingezonden brief aan *Muziek Parade* (nr. 31):

'Onlangs werd Shirley tot de Nederlandse Conny uitgeroepen. Bij de inschrijving voor deze verkiezing werd een leeftijd van 16 tot 18 jaar gesteld. Waarom mocht die dertienjarige Shirley dan meedoen? Ik ben zelf 15 en wilde ook voor deze wedstrijd inschrijven, maar deed het niet omdat er uitdrukkelijk vermeld was: alleen voor meisjes tussen 16 en 18 jaar. Vindt U dit wel eerlijk geregeld?'

Caterina Valente bracht in december 1959 een bezoek aan Nederland. *Muziek Parade* noemde haar optredens in Rotterdam, Amsterdam, Utrecht en Den Haag 'een grandioos succes' en vermeldde dat ze naar Eindhoven was gereisd om een gouden plaat in ontvangst te nemen, omdat de honderdduizendste *Sweetheart, my darling, mijn schat* daar was verkocht. Uit deze en soortgelijke berichten kan afgeleid worden dat de muziekfilms – en dan vooral de sterren van deze films – heel populair waren onder jongeren, oftewel teenagers. Opvallend is ook dat de bladen zich overwegend op tienermeisjes richtten.

De tieners

In de jaren vijftig had de Amerikaanse populaire cultuur een sterke invloed op de Nederlandse jongerencultuur. Media als film, radio en de grammofoonplaat speelden daarbij een belangrijke rol. In de bioscopen draaiden films met Amerikaanse jeugdhelden als Montgomery Clift, Marlon Brando en James Dean. En ook de films met de populaire rock-'n-

rollsterren Elvis Presley en Bill Haley waren succesvol. In deze films werd een vooral masculiene, rebelse en vulgaire cultuur geschetst.

Een andere jeugdcultuur die in de jaren vijftig in Nederland heerste, was de 'brave tienercultuur'. Ook die was Anglo-Amerikaans beïnvloed.⁸ Voor deze tieners was de muziek waarnaar zij luisterden van groot belang: 'teenybop-muziek'.⁹ Tot de zangers van deze muziek behoorden de Amerikaanse vocalisten Paul Anka, Pat Boone en Conny Francis. Ook Britse tienersterren als Cliff Richard en The Shadows waren geliefd onder de Nederlandse brave teenagers.

'Het is keurige, rustige muziek voor de beschutte omgeving van de eigen kamer voor keurige jongens en vooral meisjes die goed presteren op school. Voor dat publiek legitimeren deze liedjes een nieuwe praktijk: het koesteren van verliefdheid in de ruimte van de tienerkamer.'¹⁰

Veel van de Amerikaanse invloed in de naoorlogse jaren bereikte Nederland via Duitsland. Al in de jaren twintig kende Duitsland, met name Berlijn, een krachtige instroom van Amerikaanse cultuurelementen. De langdurige legering van Amerikaanse soldaten in Duitsland na de Tweede

'Bonjour Kathrin',
met Peter
Alexander en
Catharina Valente
Bron: Filmmuseum

Wereldoorlog versterkte dit. In deze periode ontwikkelde zich in Duitsland een specifieke, op jongeren gerichte filmindustrie. Veel van deze films, vooral muziekfilms, werden uit de Verenigde Staten geïmporteerd.¹¹ De muziekfilms die de Duitse filmindustrie daarnaast zelf produceerde, waren geïnspireerd op Amerikaanse voorbeelden. Caterina Valente en Conny Froboess kunnen dan ook als Duitse varianten van Doris Day beschouwd worden. En Peter Kraus en Freddy Quinn als Duitse varianten van Elvis Presley. De invloed van rock-'n-roll- en teenybop-muziek is in het repertoire van deze Duitse sterren duidelijk herkenbaar. Er zijn sterke overeenkomsten met de muziek van Pat Boone, Paul Anka en Conny Francis. In 1959 heeft Caterina Valente zelfs het lied *My happiness* van Conny Francis in het Nederlands gezongen als *Mijn souvenir*.

In Duitsland speelde het jeugdtijdschrift *Bravo* een belangrijke rol bij het creëren van het brave-teenagertype. In dit blad konden de tieners zich spiegelen aan ideaalbeelden gemodelleerd naar Amerikaanse voorbeelden. Er werd een beeld gecreëerd van een beschaafd, huiselijk meisje met een paardestaart dat liever rok dan spijkerbroek droeg.¹² Dit ideaalbeeld konden de Nederlandse tienermeisjes terugvinden bij de sterren van de Duitse muziekfilms als Caterina Valente en Conny Froboess. Zij verschenen regelmatig in de Nederlandse muziekbladen *Tuney Tunes* en, vooral, *Muziek Parade*.

'Een ideaaltypische teenager was bijvoorbeeld het Duitse filmsterretje en zangeresje Conny Froboess: een kittig jong ding met kuiltjes in haar wangen als ze lacht, (...) dat vrolijke, wijde rokken-met-petticoat draagt. Zo fris, zo guitig. (...) Zo lief, onschuldig en blij. Zó wilden bijna alle meisjes van tussen de 13 en de 19 wel zijn! Met precies die kleren aan.'¹³

Slot

De doekbezettingspercentages laten zien dat de Duitse film in de tweede helft van de jaren vijftig in Nederland uiterst populair was.¹⁴ De populairste Duitse films waren muziekfilms waarin de Duitse muzikidolen uit die tijd optraden, zoals Caterina Valente, Conny Froboess, Peter Kraus en Freddy Quinn. Deze films waren beïnvloed door de Anglo-Amerikaanse cultuur, vooral wat betreft de muziek en idolen. Onder die invloed ontstond een Duitse tegenhanger van teenybop- en rock-'n-rollmuziek.

De Duitse muziekfilms waren populair onder tieners – dat leren de muziekbladen van die tijd. Zij richtten zich vooral op tienermeisjes. De Duitse tieneridolen Caterina Valente en Conny Froboess – prototype van

huiselijke, brave en keurige vrouwen – waren ideaalbeelden voor de Nederlandse tienermeisjes die naar hun muziek luisterden en naar hun films gingen.

Tot slot: het is opmerkelijk dat de grootste idolen van Nederlandse jongeren uit de jaren vijftig Duitsers waren. Zij hadden blijkbaar, in tegenstelling tot de huidige jeugd, geen anti-Duitse sentimenten, terwijl zij daarvoor toch meer reden hadden dan de jongeren van nu. De anti-Duitse houding is blijkbaar geen constante in de Nederlandse naoorlogse geschiedenis.

Noten

- 1 J.W.F. Wielenga, *West-Duitsland, partner uit noodzaak. Nederland en de Bondsrepubliek 1949-1955*, Utrecht 1989.
- 2 Zie de aankondigingen in het *Nieuw Weekblad voor de Cinematografie* (in het vervolg: *NWC*), 26 november 1948 en 26 augustus 1949. Vanaf 7 oktober 1949 is er sprake van West- en Oost-Duitsland. In dit artikel wordt met de Duitse film de West-Duitse productie bedoeld. Graag wil ik de volgende personen bedanken voor hun advies: Karel Dibbets, Henk Kleijer, Willem Melching, Pim Slot. Ook wil ik Roeland Kamermans en Will Janssen bedanken voor hun bijdrage aan de totstandkoming van dit artikel.
- 3 *Het Parool*, 28 mei 1949.
- 4 *NWC*, 10 juni 1949.
- 5 Om de situatie in Amsterdam te bestuderen, heb ik het dagblad *Het Parool* van 1949 en van 1959 doorgenomen en de filmprogrammering van de Duitse films in de Amsterdamse bioscopen per week geïnventariseerd. Om de populariteit van de filmsoort te bepalen heb ik vervolgens bekeken welke Duitse films het meest geprolongeerd werden. Dit bleken de muziekfilms te zijn. De naoorlogse Duitse film kende vele genres zoals de Heimatfilm, de Schlagerfilm, de Ferienfilm en de Familienfilm. Zie: G. Sesslen, 'Durch die Heimat und so weiter, Heimatfilme, Schlagerfilme und Ferienfilme der fünfziger Jahre', in: Idem, *Zwischen Gestern und Morgen. Westdeutscher Nachkriegsfilm 1946-1962*, Frankfurt am Main 1989. Omdat de gemeenschappelijke noemer van deze films 'zang' is, spreek ik van 'muziekfilm'.
- 6 *Muziek Parade*, november 1959, nr. 32.
- 7 *Muziek Parade*, mei 1959, nr. 26.
- 8 M. van Elteren, 'I am free and I do what I want', in: G. Tillekens (red.), *Nuchterheid en nozems. De opkomst van de jeugdcultuur in de jaren vijftig*, Muiderberg 1990, p. 165-185.
- 9 H. Kleijer en G. Tillekens, 'Het geluid van de jeugd', in: G. Tillekens (red.), *Nuchterheid en nozems*, p. 205-221.
- 10 Idem, p. 211.
- 11 M. van Elteren, 'I am free and I do what I want', p. 165-185.
- 12 Idem, p. 181.

-
- 13 C. in 't Velt, *Jong in de jaren '50. Tijdsbeeld van een generatie*, Utrecht 1994, p. 121.
- 14 Uit de doekbezettingspercentages blijkt dat de populariteit van de Duitse film vanaf begin jaren zestig snel is afgenomen. Uit nader onderzoek zal moeten blijken waarom.